

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 5 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att beteckningen tandhygienist i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ändras till munhygienist. Lagen avses träda i kraft hösten 2005.

MOTIVERING

1 Nuläge

Bestämmelser om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården finns i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), nedan *lagen om yrkesutbildade personer*, och i förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (564/1994), nedan *förordningen om yrkesutbildade personer*. Syftet med lagen om yrkesutbildade personer är att förbättra patientsäkerheten och kvaliteten på hälso- och sjukvårdstjänsterna.

Enligt 2 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildade personer avses med yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården personer som har erhållit rätt att utöva yrke (legitimerade yrkesutbildade personer), personer som har erhållit tillstånd att utöva yrke (yrkesutbildade personer som beviljats tillstånd) samt personer som har erhållit rätt att använda en i förordningen om yrkesutbildade personer angiven beteckning för en yrkesutbildad person (yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning). Yrkesbeteckningarna för legitimerade yrkesutbildade personer finns uppräknade i lagen om yrkesutbildade personer och de skyddade yrkesbeteckning-

arna för yrkesutbildade personer finns uppräknade i förordningen om yrkesutbildade personer.

De grupper av yrkesutbildade personer som omfattas av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är i dag sammanlagt 39. Av dessa är 17 legitimerade yrken och 22 yrken med skyddad yrkesbeteckning. Nio av grupperna av yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning är sådana för vilka utbildning inte längre ges. Beteckningen tandhygienist hör till de legitimerade yrkesbeteckningarna. Beteckningen tandhygienist används som motsvarighet till den finska beteckningen hammashuoltaja.

Enligt 5 § i lagen om yrkesutbildade personer beviljar Rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva provisorsyrket, psykolog-, talterapeut-, närings-terapeut-, farmaceut-, sjukskötar-, barnmorske-, hälsovårdar-, fysioterapeut-, laboratorieskötar-, röntgenskötar-, tandhygienist-, ergoterapeut-, optiker- och tandteknikeryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person. Rätt beviljas en finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en sådan utbildning som leder till ifrågasvarande yrke, eller en medborgare i någon stat inom EES

som i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har genomgått en motsvarande utbildning vilken har godkänts av Rättsskyddscentralen för hälsovården.

År 1976 startades en ettårig utbildning som ledde till examen som tandskötare med högre utbildning. Till uppgifterna för en tandskötare med högre utbildning hörde förutom de traditionella uppgifterna för tandskötare även vissa behandlingsåtgärder såsom vård av tandköttsjukdomar och förebyggande åtgärder. De sista som studerande inom utbildningen till tandskötare med högre utbildning blev färdiga 1990.

I och med mellanstadiets skolreform ändrades examensbenämningen till tandhygienist för dem som utexaminerades från institutnivå. Tandhygienistutbildningen flyttade 1997 i sin helhet över till yrkeshögskolorna, där de utexaminerades examensbenämning ändrades till munhygienist (YH) för att beskriva ett bredare kunskapsområdet. I Finland anordnas utbildning till munhygienist i fem finskspråkiga och en svenskspråkig yrkeshögskola.

Rättsskyddscentralen för hälsovården har, på basis av undervisningsministeriets brev av den 19 juni 2002 till social- och hälsovårdsministeriet och vidare social- och hälsovårdsministeriets brev av den 20 augusti 2002 till Rättsskyddscentralen för hälsovården, från och med hösten 2002 legitimerat personer som har avlagt examen för tandskötare med högre utbildning som tandhygienister på deras egen ansökan.

De olika ändringarna som har gjorts på grund av skolreformerna har lett till att det i arbetslivet används flera olika beteckningar för samma uppgiftsfält. Den brokiga användningen av yrkesbeteckningar gör lätt patienterna förvirrade beträffande vårdgivaren. Patienterna sätter ofta likhetstecken mellan beteckningarna tandhygienist och tandskötare och den i arbetslivet använda beteckningen specialtandskötare och specialtandläkare. Förvirringen har särskilt gällt beteckningarnas finskspråkiga former. Användningen av beteckningen munhygienist har redan delvis etablerat sig.

Examensbenämningen i Sverige är tandhygienist. I internationella och även nordiska jämförelser används beteckningen oral hygi-

enist eller dental hygienist som gemensamt begrepp.

År 2003 fanns det 1227 tandhygienister i arbetsför ålder i Finland. Årligen har omkring 70 som utexaminerats som munhygienister legitimerats till tandhygienister. Antalet legitimerade har ökat i jämförelse med slutet av 1990-talet och år 2003 legitimerade omkring 90 munhygienister till tandhygienister. Inom den kommunala sektorn i Finland arbetade år 2003 inalles 630 personer som tandhygienister eller munhygienister.

2 Föreslagna ändringar

Beteckningen tandhygienist som nämns i 5 § i lagen om yrkesutbildade personer föreslås bli ändrad till beteckningen munhygienist, som är också den svenskspråkiga examensbenämningen.

I paragrafens finskspråkiga form används numera termen hammashuoltaja. Den finskspråkiga examensbenämningen är suuhygienisti. Den nya beteckningen beskriver bättre den verksamhetshelhet som är i fråga. Beteckningen munhygienist skiljer sig tydligt från beteckningen tandläkare. Ur patienternas synvinkel är det bra att de är klart medvetna om när en tandläkare och när en munhygienist har givit vården. Ändringen är även för sin del avsedd att klargöra och förstärka munhälsovården som helhet och främja utvecklingen av ett ändamålsenligt arbetssätt inom munhälsovårdstjänsterna för de yrkesutbildade. Ur denna synvinkel stöder förslaget verkställandet av den lagstiftning om rätten att få vård som trädde i kraft den 1 mars 2005.

Antalet legitimerade grupper och grupper med skyddade yrkesbeteckningar som omfattas av lagen om yrkesutbildade personer har hållits stort. Ett direktiv om yrkeskvalifikationer bereds för närvarande inom den Europeiska unionen. Efter det att direktivet troligtvis har godkänts, blir det nödvändigt att ändra lagen om yrkesutbildade personer på ett mera omfattande sätt. I detta skede föreslås, att beteckningarna i lagen om yrkesutbildade personer revideras endast till den del som det föreslogs i utredningen från 2001 om yrkesutövning och lagstiftningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvår-

den i syfte att klargöra nuläget (promemorior 2001:4 SHM).

Av de nya utbildningsbeteckningarna bör enligt utredningen beteckningarna munhygienist och hjälpmedelstekniker tas i bruk som yrkesbeteckningar. Avsikten är att samtidigt med den föreslagna lagändringen ändra 1 § i förordningen om yrkesutbildade personer så att den nuvarande beteckningen ortopedtekniker ändras till hjälpmedelstekniker.

3 Propositionens konsekvenser

Propositionen har inga betydande ekonomiska konsekvenser. Propositionen orsakar Rättsskyddscentralen för hälsovården extra arbete i liten grad och små tilläggskostnader i det skede ändringen träder i kraft.

Även om ändringen av yrkesbeteckningen inte har någon direkt verkan på de tjänstebeteckningar och befattningar enligt viss nomenklatur som används inom hälso- och sjukvården, räknar man med att ändringen i praktiken leder till att den gemensamma beteckningen munhygienist blir använd även som tjänstebeteckning och befattning enligt viss nomenklatur. På så sätt blir arbetsfördelningen inom munhälsovården klarare än idag för patienterna.

Enligt registeruppgifter från Rättsskyddscentralen för hälsovården är 98 procent av dem som genomgått munhygienistutbildning, 97 procent av dem som genomgått tandskötartutbildning och 99 procent av dem som avlagt examen för tandskötare med högre utbildning kvinnor.

En ändring av beteckningen har ingen verkan på sjukförsäkringspraxis eller ersättningar som utbetalas för tandvård.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen baserar sig på utredningen gällande yrkesutövning inom hälso- och sjukvården och lagstiftningen om yrkesutbildade personer från år 2001 som gjorts för social- och hälsovårdsministeriet.

Utlåtande om förslaget till proposition gavs från 15 instanser. Utlåtanden gavs av utbildningsministeriet, Rättsskyddscentralen för hälsovården, Folkpensionsanstalten, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia (lärarkåren), Jyväskylän ammattikorkeakoulu (social- och hälsovårdsområdet), Oulun seudun ammattikorkeakoulu (enheten för social- och hälsovård, utbildningsprogrammet för munhälsovård), Åbo yrkeshögskola (utbildningsprogrammet för munhälsovård), social- och hälsovårdscentralen i Kuopio, Finlands Kommunförbund rf, Erikoishammasteknikkoliitto ry, Suomen Hammaslääkäri-seura Apollonia ry, Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer rf, Finlands Tandhygienistförbund rf, samt Munhälsovårdens Fackförbund rf tillsammans med Tehy rf. Remissinstanserna understödde den föreslagna lagändringen.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft hösten 2005.

I propositionen föreslås att beteckningen tandhygienist i den nuvarande lagen om yrkesutbildade personer ändras till beteckningen munhygienist. Beteckningen för personer som redan har legitimerats som tandhygienist ändras med stöd av den föreslagna övergångsbestämmelsen till munhygienist. Åtgärden utförs genom datorkörning vid Rättsskyddscentralen för hälsovården och de yrkesutbildade personer som berörs informeras personligen per brev. Avsikten är att legitimering av dem som har avlagt examen för tandskötare med högre utbildning fortsättningsvis skall göras på berörda personers egen ansökan, varvid de efter den föreslagna lagändringen på ansökan legitimeras som munhygienister.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas redan innan lagen träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 5 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 28 juni 1994 om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) 5 § som följer:

5 §

Rätt att utöva vissa andra yrken inom social- och hälsovården som legitimerad yrkesutbildad person

En finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en utbildning som leder till ifrågavarande yrke eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning som Rättsskyddscentralen för hälsovården har godkänt, beviljas av rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva provisorsyrket, psykolog-, talterapeut-, näringsterapeut-, farmaceut-, sjukskötar-, barnmorske-, hälsovårdar-, fysioterapeut-,

laboratorieskötar-, röntgenskötar-, munhygienist-, ergoterapeut-, optiker- eller tandteknikeryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person. Dessutom krävs att personen i fråga har visat att han eller hon uppfyller eventuella andra genom förordning av statsrådet bestämda behörighetsvillkor.

Denna lag träder i kraft den 200.

Yrkesbeteckningen för yrkesutbildade personer som har legitimerats som tandhygienist med stöd av de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft ändras till munhygienist när lagen träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 13 maj 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Liisa Hyssälä*

Lag

om ändring av 5 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 28 juni 1994 om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) 5 § som följer:

Gällande lydelse

5 §

Rätt att utöva vissa andra yrken inom social- och hälsovården som legitimerad yrkesutbildad person

En finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en utbildning som leder till ifrågavarande yrke eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning som rättsskyddscentralen för hälsovården har godkänt, beviljas av Rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva provisorsyrket, psykolog-, talterapeut-, näringsterapeut-, farmaceut-, sjukskötar-, barnmorske-, hälsovårdar-, fysioterapeut-, laboratorieskötar-, röntgenskötar-, tandhygienist-, ergoterapeut-, optiker- eller tandteknikeryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person. Härtill krävs att personen i fråga har visat att han uppfyller eventuella andra i förordning bestämda behörighetsvillkor.

Föreslagen lydelse

5 §

Rätt att utöva vissa andra yrken inom social- och hälsovården som legitimerad yrkesutbildad person

En finsk medborgare eller en utlänning som i Finland har genomgått en utbildning som leder till ifrågavarande yrke eller en finsk medborgare eller en medborgare i någon annan stat inom EES som i en stat utanför EES har genomgått motsvarande utbildning som rättsskyddscentralen för hälsovården har godkänt, beviljas av Rättsskyddscentralen för hälsovården på ansökan rätt att utöva provisorsyrket, psykolog-, talterapeut-, näringsterapeut-, farmaceut-, sjukskötar-, barnmorske-, hälsovårdar-, fysioterapeut-, laboratorieskötar-, röntgenskötar-, *munhygienist*-, ergoterapeut-, optiker- eller tandteknikeryrket såsom legitimerad yrkesutbildad person. *Dessutom* krävs att personen i fråga har visat att han eller hon uppfyller eventuella andra *genom* förordning av *statsrådet* bestämda behörighetsvillkor.

Denna lag träder i kraft den 200.

Yrkesbeteckningen för yrkesutbildade personer som har legitimerats som tandhygienist med stöd av de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft ändras till munhygienist när lagen träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.